

Heerlen

Raadsvoorstel

Heerlen,
13 mei 2025

Vergadering
gemeenteraad Heerlen

Onderwerp
Natuurinclusief bouwen

Datum raadsvergadering
25 juni 2025
Documentnummer 361160

Agendapunt

Inleiding/aanleiding

Heerlen staat voor een forse woningbouwopgave van +7.000 woningen. Om de leefkwaliteit te behouden en te verbeteren, is een integrale benadering van leefbaarheid, gezondheid, economie en natuur essentieel. Dit vraagt om een fundamentele verandering in de manier van bouwen. Het nieuwe beleid voor natuurinclusief bouwen biedt een praktische, flexibele en toegankelijke aanpak in drie duidelijke stappen. Met ruimte voor maatwerk en een keuzelijst van bewezen, betaalbare maatregelen, wordt natuurinclusief bouwen gefaseerd onderdeel gemaakt van het vergunningproces. Dit beleid is geïnspireerd op succesvolle voorbeelden uit binnen- en buitenland. Onderstaand wordt op hoofdlijnen toegelicht en geconcretiseerd, wat de doelstelling is van het beleid, wat het beleid inhoudt en hoe de implementatie eruit ziet. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de integrale tekst van het beleidskader, dat als bijlage bij dit voorstel is opgenomen.

Doelstelling

Het doel van dit beleidsdocument is natuurinclusief bouwen laagdrempelig tot de standaard te verheffen en het vanaf het begin van elk project mee te nemen. We zetten daarmee een belangrijke stap naar een stad waarin mens, dier en plant in harmonie samenleven. Deze benadering overstijgt het naleven van wettelijke verplichtingen rond beschermde soorten; het is een bewuste keuze om bij elke ontwikkeling ruimte te creëren voor biodiversiteit en klimaatadaptatie. Daarnaast biedt het directe voordelen voor inwoners: meer groen zorgt voor verkoeling, schonere lucht, minder wateroverlast en een prettiger leefomgeving. Het bevordert ook sociale samenhang en mentale gezondheid. Natuurinclusief bouwen is daarmee niet alleen een ecologische noodzaak, maar ook een sociale en economische kans voor Heerlen.

Inhoud

Voor alle nieuwbouw en verbouw van gebouwen vanaf 25 m² geldt een duidelijke en toepasbare puntensystematiek voor natuurinclusieve maatregelen. Afhankelijk van de grootte van het bouwinitiatief wordt bepaald hoeveel punten moeten worden behaald. Deze punten kunnen worden gescoord door te kiezen uit een brede lijst van bewezen effectieve en betaalbare maatregelen, zoals nestkasten, groene daken of het aanplanten van een boom of heg.

De maatregelen zijn onderverdeeld in drie categorieën: nestgelegenheden, gebouwgebonden maatregelen en omgevingsmaatregelen. Binnen dit systeem behouden initiatiefnemers maximale keuzevrijheid: indien een maatregel uit een bepaalde categorie

niet uitvoerbaar is, mag gekozen worden uit een andere. In uitzonderlijke gevallen is het mogelijk om punten kwijt te schelden.

De regeling is flexibel, betaalbaar en gericht op resultaat. Ook zijn kosteloze opties opgenomen, met behoud van bestaand groen als uitgangspunt. Zo maken we natuurinclusief bouwen toegankelijk, haalbaar én impactvol voor elk initiatief.

Implementatie

Het beleid voor natuurinclusief bouwen bestaat uit een aantal onderdelen die achtereenvolgens worden geïmplementeerd. De eerste stap bestaat uit het voorliggende beleidskader, dat de randvoorwaarden voor natuurinclusief bouwen geeft. Vervolgens worden, op basis van het beleidskader, beleidsregels vastgesteld door het college. Die regels worden gehanteerd bij het toetsen van vergunningaanvragen en wijzigingen van het omgevingsplan waarbij bouwprojecten mogelijk worden gemaakt. In eerste instantie gaan de beleidsregels alleen gelden voor aanvragen die niet passend zijn binnen het omgevingsplan. Na een periode van 2 jaar is de planning om het omgevingsplan te wijzigen zodat natuurinclusief bouwen gaat gelden voor alle gebouwen vanaf 25m².

Kader

Omgevingswet, Nota Dierenwelzijn, (concept) omgevingsvisie

Kernthema

Groen

Bevoegdheid

Raad

Voorstel

1. Het beleidskader Natuurinclusief bouwen vast te stellen

Argumenten

1.1 Het versterkt biodiversiteit en klimaatbestendigheid

Door natuurinclusief bouwen als norm te stellen, geven we invulling aan de Nota Dierenwelzijn, dragen we bij aan nationale en internationale biodiversiteitsdoelen en versterken we leefgebieden voor bedreigde soorten. Tegelijk vergroten we de klimaatweerbaarheid van Heerlen, omdat uit analyse blijkt dat vergroening vooral op privaat terrein in Heerlen hard nodig is. Groene daken, gevels en bodems bieden hiervoor een doeltreffende oplossing.

1.2 Het is een beproefde maatwerkoplossing met veel flexibiliteit

Dit beleid heeft als doel natuurinclusief bouwen eenvoudig en vanzelfsprekend te maken. We bieden initiatiefnemers maximale ruimte om passende, haalbare en betaalbare maatregelen te kiezen. Zo stimuleren we creativiteit, verlagen we de drempel én bouwen we aan een groener, toekomstgericht Heerlen. De methodiek wordt al jaren succesvol toegepast in binnen- en buitenlandse steden en gemeenten.

1.3 De gefaseerde implementatie zorgt voor een soepele overgang

Initiatiefnemers kunnen wennen aan de nieuwe eisen, de gemeente doet ervaring op en stuurt bij waar nodig, én er worden in eerste instantie geen extra vergunningplichten opgelegd – wat draagvlak en uitvoerbaarheid vergroot.

1.4 Het verhoogt de leefkwaliteit en gezondheid van onze inwoners

Groen in en rond gebouwen heeft een bewezen positief effect op de gezondheid en het welzijn van bewoners. Het bevordert mentaal welbevinden, stimuleert beweging en sociale interactie, en verhoogt het woongenot. Natuurinclusief bouwen draagt zo bij aan aantrekkelijke, gezonde en leefbare wijken, wat ook gunstig is voor de waardeontwikkeling van vastgoed en de economische aantrekkelijkheid van de stad.

1.5 Het sluit aan bij de wens van de samenleving en de bouwsector zelf

De conceptregeling is afgestemd met 1400 inwoners (respons enquête 40%) en ruim 150 vertegenwoordigers uit het werkveld, via het Woonberaad, zijn betrokken. 93,9% van de inwoners vindt natuurinclusief bouwen belangrijk; 98,6% steunt een regeling hiervoor. Ook het werkveld reageert positief en sluit aan bij de landelijke lijn uit het manifest Bouwen voor Natuur, met aandacht voor kostenbeheersing en keuzemogelijkheden. Woningcorporaties benadrukken het belang van interne en externe prikkels, en de Adviescommissie Omgevingskwaliteit adviseert natuurinclusiviteit ook in de openbare ruimte te borgen.

Tegenargumenten en risico's

1.1 Het werkt kostenverhogend

Natuurinclusief bouwen brengt slechts beperkte en beheersbare kosten met zich mee, zoals blijkt uit ervaringen van andere gemeenten en lokale calculaties. In de Heerlense aanpak worden kosten verder verlaagd door inzet op kosteloze maatregelen, uitwisselbaarheid, het voorkomen van dubbele lasten, gebruik van subsidies en mogelijkheid tot kwijtschelding bij aantoonbare onhaalbaarheid.

Kosten en dekking

Het uitvoeren van het beleidskader Natuurinclusief bouwen wordt opgepakt binnen beschikbare budgetten en uren van de organisatie.

Communicatie

We publiceren het beleidskader in de daarvoor bedoelde kanalen.

Bij het opstellen van de beleidsregels zal ook de communicatie opgepakt worden om op een doeltreffende en inspirerende wijze initiatiefnemers te begeleiden bij natuurinclusief bouwen.

Evaluatie

Na twee jaar worden het beleid geëvalueerd, zie hieronder bij planning.

Planning, procedure en uitvoering

Met de vaststelling van dit beleidskader door de raad zetten we de eerste stap richting natuurinclusief bouwen. Aansluitend stelt het college de benodigde beleidsregels op, die eind 2025 gereed zijn. Vanaf het moment dat deze regels in werking treden, worden nieuwe aanvragen voor bouwactiviteiten die niet binnen het omgevingsplan passen getoetst aan het nieuwe beleid.

Bijlagen

Beleidskader Natuurinclusief bouwen

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,

de burgemeester,

secretaris a.i.,

drs. R. Wever

drs. R. van Wuijtswinkel

Raadsbesluit

De raad der gemeente Heerlen;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d.

documentnummer ;

gezien het advies van de raadscommissie;

besluit:

Aldus besloten tijdens de vergadering van de raad van de gemeente Heerlen van

de griffier,

de voorzitter,

drs. T.W. Zwemmer

drs. R. Weaver